

Skrattet och tårarna – berättelsen om Jonas Gardell

Berättelse

Jonas Gardell föddes 1963 i Täby utanför Stockholm och växte upp i Enebyberg i en kristen familj som var aktiv i en frikyrka. Som barn kände han sig ofta annorlunda, vilket gjorde att han tidigt började fundera på vem han egentligen var. Religionen, skammen och längtan efter att bli accepterad är teman som senare återkommer i nästan allt han skriver.

Han debuterade som författare 1985 med romanen *Passionsspelet*, en bok som handlar om att våga vara den man är. Trots att han var ung blev han snabbt en uppmärksam röst. Några år senare blev han dessutom en av Sveriges mest älskade ståuppkomiker. Omkring 1991 fyllde hans show Stockholms konserthus gång på gång, och han turnerade sedan över hela landet. På scenen berättade han om sin uppväxt, om Gud och om att vara homosexuell – ämnen som många annars helst teg om. Han fick publiken att skratta, men under skrattet fanns alltid ett allvar.

Som öppet homosexuell offentlig person var Gardell tidigt ute, vilket inte var självklart på den tiden. Å ena sidan hyllades han för sin humor, å andra sidan fick han också ta emot hat. Han fortsatte ändå att tala om kärlek, värdighet och allas lika värde, något som har präglat hela hans liv.

Hans kanske viktigaste verk är romantrilogin *Torka aldrig tårar utan handskar*, som kom ut 2012 och 2013. Böckerna handlar om unga homosexuella män i Stockholm på 1980-talet, en tid då den nya sjukdomen hiv spred skräck. Många av männen blev sjuka och dog, och samhället vände dem ofta ryggen. Titeln syftar på att vårdpersonal var så rädda att de tog på sig handskar, vilket gjorde de sjuka ännu mer ensamma. Berättelsen gjordes samma år till en tv-serie som visades på SVT och som rörde en hel nation till tårar. Trots att ämnet var mörkt nådde berättelsen miljoner tittare och prisades stort.

Gardell levde tillsammans med tv-profilen Mark Levengood från 1986. Paret gifte sig 2011 och fick uppmärksamhet som en av Sveriges mest kända familjer, även om de valde att skydda sina barn från offentligheten. De separerade 2023, efter att ha levt ihop i nästan fyrtio år.

Genom åren har Jonas Gardell utsetts till hedersdoktor i tre olika ämnen – teologi, medicin och filosofi – vilket säger något om hur brett hans arbete har påverkat. Han är en komiker som fått oss att skratta, men framför allt en berättare som har gett röst åt människor som annars hade glömts bort. Däremot har han aldrig låtit allvaret ta bort värmen, och just därför når hans texter så många.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
frikyrka	en kristen kyrka utanför Svenska kyrkan
annorlunda	inte som de flesta andra
skam	en jobbig känsla av att vara fel eller dålig

ORD	FÖRKLARING
debutera	göra något offentligt för första gången
uppmärksammas	som många lägger märke till och talar om
ståupp	komedier där en person står ensam på scen och berättar
värdighet	rätten att bli respekterad som människa
homosexuell	en person som blir kär i någon av samma kön
spred skräck	gjorde många människor mycket rädda
vända någon ryggen	lämna eller överge någon som behöver hjälp
syfta på	peka på eller mena något särskilt
präglad	starkt påverkat och format
hedersdoktor	en titel ett universitet ger för viktiga insatser
ge röst åt	berätta om dem som inte själva blir hörda

Läsförståelsefrågor

- Var och i vilket sammanhang växte Jonas Gardell upp?
  - I en frikyrklig familj i Enebyberg utanför Stockholm
  - I en katolsk familj i centrala Göteborg
  - Utan religion på en gård på landet
- Vad handlade hans första roman *Passionsspelet* om?
  - Om att fly från ett krig
  - Om att våga vara den man verkligen är
  - Om livet som idrottsman
- Varför blev Gardell känd även utanför litteraturen?
  - Han blev en uppskattad ståuppkomiker
  - Han startade ett eget tv-bolag
  - Han blev politiker
- Vad betyder titeln *Torka aldrig tårar utan handskar*?
  - Att man alltid ska skydda sina händer i kyla
  - Att vårdpersonal var så rädda att de tog på sig handskar nära de sjuka
  - Att tårar är farliga att röra vid
- Vilken effekt fick tv-serien som byggde på trilogin?
  - Den sågs av få och glömdes snabbt
  - Den berörde en stor publik och fick flera priser
  - Den blev förbjuden att visa
- Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
  - Gardell var öppet homosexuell vid en tid då det inte var självklart.
  - Gardell slutade prata om allvarliga ämnen efter sitt genombrott.
  - Gardell och Mark Levengood har en dotter tillsammans.
- Varför kände sig Gardell "annorlunda" som barn, enligt texten? Förklara med egna ord.
- Texten säger att det fanns "ett allvar" under skrattet i hans shower. Vad menas med det?
- Vad innebär det att Gardell har utsetts till hedersdoktor i tre olika ämnen? Vad säger det om honom?
- Varför var ämnet i *Torka aldrig tårar utan handskar* viktigt att berätta om, tror du? (öppen fråga)
- I texten står att Gardell "gett röst åt människor som annars hade glömts bort". Vilka människor handlar det om, och varför kunde de bli glömda? (inferens)

12. Gör en kort tidslinje med tre viktiga händelser i Gardells liv och årtalet för varje.

Facit

1. I en frikyrklig familj i Enebyberg utanför Stockholm
1. Om att våga vara den man verkligen är
1. Han blev en uppskattad ståuppkomiker
1. Att vårdpersonal var så rädda att de tog på sig handskar nära de sjuka
1. Den berörde en stor publik och fick flera priser
1. ja b) nej c) det står inte i texten
- Exempel på svar: Han kände sig inte som de andra barnen, bland annat på grund av religionen och för att han senare förstod att han var homosexuell. Det gjorde att han funderade mycket på vem han var.
- Exempel på svar: Att hans humor inte bara handlade om att skämta, utan också om verkliga och svåra saker som skam, kärlek och utanförskap.
- Exempel på svar: Det visar att hans arbete har påverkat många olika delar av samhället – inte bara litteraturen, utan också synen på tro och på sjukdom och vård.
- Exempel på svar: För att hiv-sjuka på 1980-talet ofta blev ensamma och dåligt behandlade, och deras berättelser riskerade att försvinna. Genom boken fick deras historia bli ihågkommen.
- Exempel på svar: Det handlar om unga homosexuella män som blev sjuka i hiv på 1980-talet. De kunde glömmas bort eftersom många dog unga och eftersom samhället ofta vände dem ryggen.
- Exempel på svar: 1985 – debuterar med romanen *Passionsspelet*. Omkring 1991 – stort genombrott som ståuppkomiker. 2012–2013 – ger ut trilogin *Torka aldrig tårar utan handskar*.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten lyfter sambandet mellan humor och allvar och passar för samtal om människovärde, utanförskap och hur historia kan berättas genom enskilda öden. Tema: humor och människovärde. Var lyhörd – hiv och utsatthet kan beröra elever personligt.

Diskussionsfrågor

- Varför kan humor vara ett bra sätt att tala om svåra ämnen?
- Gardell berättar om människor som samhället glömde. Finns det grupper i dag som riskerar att bli glömda?
- Vad tror du det betydde för andra att Gardell vågade vara öppet homosexuell så tidigt?

- **Skriv (5 meningar):** Beskriv en person som du tycker har gjort något modigt. Vad gjorde personen, och varför var det modigt?

Källor och faktagranskning

- Jonas Gardell – Wikipedia (svenska): https://sv.wikipedia.org/wiki/Jonas_Gardell
- Jonas Gardell – Wikipedia (engelska): https://en.wikipedia.org/wiki/Jonas_Gardell
- Norstedts förlag: Torka aldrig tårar utan handskar: <https://www.norstedts.se/bok/9789113147291/torka-aldrig-tarar-utan-handskar>
- Sveriges Radio Kulturnytt: Jonas Gardell, Torka aldrig tårar utan handskar: <https://www.sverigesradio.se/artikel/5626859>

Faktagranskad i juni 2026. Jonas Gardell föddes den 2 november 1963 i Täby och växte upp i Enebyberg norr om Stockholm i en kristen familj som var aktiv i baptistförsamlingen. Han debuterade som författare 1979, sexton år gammal, med diktsamlingen *Den tigande talar*; hans första roman, *Passionsspelet*, kom 1985. Han fick sitt genombrott som ståuppkomiker i slutet av 1980-talet. Romantrilogin *Torka aldrig tårar utan handskar* gavs ut 2012–2013 och handlar om hiv-epidemin bland unga homosexuella män i Stockholm på 1980-talet; den blev en prisbelönt tv-serie på SVT 2012. Gardell levde tillsammans med Mark Levengood från 1986, paret gifte sig 2011 och separerade 2023. Gardell har två barn, en son och en dotter. Han har utsetts till hedersdoktor vid bland annat Lunds universitet och Linköpings universitet. Gardell lever 2026. Osäkerhet: exakt formulering av tidiga scendebuter och vissa årtal för enskilda shower kan variera mellan källor; sådana detaljer har hållits allmänna i nivåtexterna. Bildens licens (CC BY-SA 3.0) är verifierad på Wikimedia Commons.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.